

Centralt innehåll i svenska i årskurs 1 - 3

Att utveckla elevernas språkliga förmåga (semantik, grammatik, syntax och pragmatik) bör lyftas fram i ämnet svenska. Det är också av avgörande betydelse att framhålla den tekniska delen av läsprocessen, nämligen avkodningen. En väsentlig del av tiden under lågstadietiden bör avsättas för färdighetsträning.

I dagsläget finns följande rubriker under Centralt innehåll i kursplanen i svenska i årskurs 1-3: ”Läsa och skriva”, ”Tala, lyssna och samtala”, ”Berättande texter och sakprosatexter”, ”Språkbruk”, ”Informationssökning och källkritik”. Vi anser att det även bör finnas en rubrik som heter ”Läsinläring”.

Det centrala innehållet i åk 1-3, under rubrikerna ”Läsa och skriva” och ”Läsinläring” ska naturligtvis stödja sig på gällande forskning om läsning. Ett väl etablerat synsätt bland både nationella och internationella forskare är *The Simple View of Reading* (Gough & Tunmer, 1986). Det utgår från att läsning är produkten av avkodning och lingvistisk förståelse ($L = A \times L$). Avkodningen är det lästekniska, det vill säga att man tolkar bokstäverna/symbolerna och omsätter det till ord/språkljud. Lingvistisk förståelse innebär förenklat att man att man kan tolka vad som sägs, bland annat genom att man förstår ord och begrepp, kan göra inferenser och förstå grammatiska konstruktioner.

The Simple View of Reading kan användas för att synliggöra vilka olika slags problem som kan uppstå i läsutvecklingen. Den kan också tydliggöra vilka delar i läs- och skrivutvecklingen ett visst undervisningsinnehåll riktas mot. Detta synsätt bör genomsyra alla skolämnen som lär ut alfabetiska skriftspråk, det vill säga svenska, svenska om andraspråk, engelska och moderna språk.

Vi har följande förslag under rubriken ”Läsinläring”:

Läsinläring

Träning i fonemisk medvetenhet.

Det finns stort forskningsstöd för att fonologisk medvetenhet kan utvecklas genom pedagogiska insatser och att det i sin tur ger goda effekter på läsutveckling under de första skolåren. Träning av fonologisk medvetenhet, med fokus på fonemisk medvetenhet, bör genomföras i förskoleklass. I åk 1-3 är det dock av största vikt att kontrollera, och vid behov träna, så att alla elever har en fonemisk medvetenhet.

Strukturerad träning fonem – grafemkoppling.

En mängd forskning (t ex SBU, 2014) har visat att träning av koppling mellan fonem och grafem är av avgörande betydelse för läsutvecklingen, speciellt för de elever som

riskerar att utveckla läs- och skrivsvårigheter. Träning av fonem-grafem-koppling innebär inte bara enkel koppling mellan ett fonem och ett grafem, utan också mellan ett fonem och flera grafem, liksom mellan ett grafem och flera fonem. Vidare innebär det även att man kopplar samman fonem och grafem och på så sätt avkodar ord, det vill säga man använder en fonologisk strategi vid läsning. I ordläsning ska eleven också bli medveten om den kontextuella betydelsen av tolkning fonem-grafem, såsom att grafemet *k* uttalas olika beroende på efterföljande vokal.

Färdighetsträning.

Det behövs mycket träning av den tekniska delen av läsprocessen, avkodningen. Målet är att elevernas läsning med en fonologisk strategi ska, genom många möten med text, utvecklas mot en ortografisk läsning. Både en fonologisk och ortografisk läsning är nödvändiga för att eleven ska bli en god läsare.

Svenska Dyslexiföreningen och Svenska Dyslexistiftelsen bidrar gärna med sitt kunnande inom läs- och skrivområdet. Välkomna att kontakta oss igen!

Vänliga hälsningar

Christina Hellman, ordförande, och *Inger Fridolfsson*, styrelseledamot
Svenska Dyslexiföreningen

Ulrika Wolff, ordförande
Svenska Dyslexistiftelsen